

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum sit species superstitionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Quod autem prohibitiones omnes de his sic sint intelligendas, scilicet inquam vana, aut superstitiosa, aut alias mala, manifestantur ex quatuor. Primo, ex studio doctorum ad discernendum ad quid astra, somnia, animum motus &c. sunt vitia secundum naturam: & ad quid non, concludendo quod vti eis secundum quod sunt ex natura vilia, non est peccatum. Si enim essent mala aliqua, quae prohibita, non opereretur hanc distinctionem facere. Secundo, ex hoc quod textus, qui habentur in Decretis cap. 26. per totas quatuor diuinationes, iactationem, uel superstitiosem affectionem, hoc spectare ad ritum paganorum, cultum, uel foetorem demonum infirmam. Tertio, ex hoc quod ius diuini in hac materia, Dan. 18. Non inueniuntur in te, qui obsecrarent somnia, & auguriantur: exponitur secundum dictam gloriam a vana, aut superstitiosa. Multo ergo magis ius humanum, ubi aliter non exprimitur, interpretabitur sic. Quarto, ex hoc quod Apostolus Gal. 4. non dixit, oblationibus temporum, quod in vatum in eis laborauerunt: sed dixit, Timeo ne in vatum in vobis laborauerim, significans se timere, ne tempora superstitiose obsecraret: & sic in tantum in eis laborasset, ut etiam Augustinus exponit, ut habeat 26. quaestio. 7. cap. Quis existimaret.

Ad cultum autem Dei pertinet aliquid dupliciter. Vno modo, cum aliquid Deo offertur uel sacrificium, uel oblatio, uel aliquid huiusmodi. Alio modo, cum aliquid diuinum assumitur, sicut supra dictum est de iuramento: & ideo ad superstitiosem pertinet non solum cum sacrificium demonibus offertur per idolatriam, sed etiam cum aliquis assumit auxilium demonum ad aliquid faciendum, uel cognoscendum. Omnis autem diuinatione ex operatione demonum prouenit, uel quia expressa demones inuocatur ad futura manifestanda: uel quia demones ingerunt se uanis inquisitionibus futurorum, uel mentes hominum implicent uanitate. De qua uanitate dicitur in Psal. 39. Non respexit in uanitates, & in sanias falsas. Vana autem inquisitio futurorum est, quod aliquis futurum praenoscere tentat, unde praenosci non potest. Manifestum est ergo, quod diuinationis species suppositio est.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod diuinatione pertinet ad curiositatem quantum ad finem intentum, qui est praecognitio futurorum: sed pertinet ad superstitutionem quantum ad modum operationis. AD SECUNDUM dicendum, quod

Ad obiectiones autem in oppositum allatas in principio dubiam patet responsio: quia loquuntur de inquisitionibus istis, quatenus uanae sunt, & infra uanitatem situnt, excepta vltima confirmatione, ad quam dicitur, quod non est eadem ratio de dominio rei temporalis, & de cognitione: quoniam casus fortunae ex conuentione hominum potest esse utilis ad translationem dominij, ut patet in ludis fortunae, & in fortibus diuinis. Non subest autem humanae uoluntati, quod casus fortunae sit uilis ad cognitionem occulorum: & ideo argumentum non ualeat.

Gratiarum autem in oppositum allatus verificatur quo ad monitionem Ecclesiae, ut diximus, & quo ad cessationem inquisitionis per fortes non uanas, sed a Deo olim probatas, propter rationem in hoc articulo ad tertium ab auctore assignatam esse alia ratio, scilicet promissio illius populi ad idolatriam, in qua uidebantur responsa dan gentilibus. Unde Saul cum non haberet a Deo responsum, ad Pytonem se conuertit diuinationem, 1. Regum 28.

In responsione ad primum, & secundum eiusdem 2. articuli nota, quod diuinatione, licet subiectum sit in intellectu, in quo est tan-

A inquisitio, quam cognitio, siue debite siue indebite habeatur, quia tamen includit ordinem ad uoluntatem, cuius est uti pacto cum demonibus: ideo auctor ex hac parte ponit ipsam speciem esse superstitiosem, quae uirtus in uoluntate est, sicut religio est uirtus in uoluntate. Et licet uti pacto demonis, absolute loquendo, uideatur ad societatem, & non ad cultum spectare, ac per hoc diuinationem non esse speciem superstitiosem, cuius est exhibere cultum creaturae &c. Si tamen diligentius attendamus, quod ratione diuinae excellentiae subiectionem profiteri Deo religionis est, uidebimus, quod ratione affectus excellens diuinae a demone, profiteri se subiectum demoni implorando illius consilium, uel auxilium, superstitiosem est. Constat autem, quod uti pacto cum demone, est profiteri se indigentem demone, ac per hoc illi subditum. Omnis enim indigens, quatenus indigens est, subiicitur illi, cuius opera indiget. Propter quod propheta deitatem ex nullius indigentia probat, dicens. Dixi domino, Deus meus es tu: quoniam bonorum meorum non eges.

B quid institutum ad praecognitio nem futurorum euentuum de temporalibus rebus. In ueteri autem lege, quae promittebat terram, erant consultationes de futuris ad religionem pertinentibus. unde dicitur Isa. 8. Et cum dixerint ad uos, Querite a Pytonibus, & a diuinis, qui strident in cantationibus suis, subdit quasi responsionem: Numquid non populus a Deo suo requirit uisionem per uisum, & mortuis? Fuerunt tamen in nouo testamento etiam aliqui prophetae spirituum habentes, qui multa de futuris euentibus praedixerunt.

ARTICULVS. III.

Utrum sit determinare plures diuinationis species.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur quod non sit determinare plures diuinationis species. Vbi. n. est una ratio peccandi, non uidentur plures esse peccati species, sed in omni diuinatione est

D nes quid distinguuntur expressa a tacita inuocatione demonum, scilicet licet penes intentionem hominis, quam intelligit dupliciter haberi pro expressa. Primo, cum inuocat demonem, Secundo, cum aliquid facit quod scit ex diaboli uirtute operari, ut faciunt incantatores. Vtrique namque expressa demonem inuocant: ex intentione, uerbo, uel facto. Et tunc interuenit pactum factum, & si non cum illo homine, factum tamen cum aliquo alio, qui adsit illis, operibus offendendo, uel operando. Tacita autem inuocatio demonum, tunc solummodo est, quando aliquis talibus se implicat, ut dignum sit demonem se illis immiscere, quamuis hoc sit praeter intentionem talis hominis, ut in multis enumeratis in littera habes.

In eod. articulo, circa apparitiones demonum nota, quod quinque modis contingunt huiusmodi uisiones: Tribus secundum sensus exteriores, & duobus secundum interiores. Contingit siquidem exterius a demone induci, primo uerum corpus aliunde acceptum, ut cum uerum semen, uellem, & huiusmodi, offert, aut tunc formatum committendo naturalia actiua, & passiua, ut serpentes factos per magos Pharaonis, Exod. 7. & uolucres factos loco locorum Diomedis sibmeriorum, ut Augustinus dicit 18. de ciuitate Dei. Contingit secundo non uerum corpus, sed similitudinem aliquam corpoream offerre exterius, ex naturalium tamen operatione conuergentem, ut Augustinus dicit ibidem de Archadibus, & socijs Vlyssis. Et in phialis aquae, uel polito corpore apparent quodamque similitudines quaedam a demone procurate, cum ad huiusmodi inuocatur. Et frequenter accidit, cum demones in assumptis corporibus humanis apparent uigilantibus, conuersantur cum eis familiariter colloquentes, & concubentes, quandoque etiam munera uera afferentes eidem. Non enim habent ueras carnes, & uera ossa, nec membra: sed carnis, & membrorum similitudinem non solum uisibile, sed palpabile, & solidam, ita ut sentiantur tamquam humanae personae, ut a multis fidei Secunda Secunda S. Thomae. GG 3 gni

Opusc. 23. cap. 4

Super Quaestiois nonagesima quinta articulum tertium.

In articulo 3. eiusdem quaestiois nota, peccandi ratio